

Næringslivet & miljø

NO_x-tiltak gir mindre sjøtransport

side 3

Veiplaner uten miljø-kostnader

side 4

Lover bedre stråleinfo

side 5

EF-tilpasser forurensning

side 6

– Norge blant de verste i klimafor-handlingene

side 7

Kildesortering kan bli påbudt

Regjeringen ønsker å skaffe seg lovhjemmel for å kunne påby kommunene å innføre kildesortering. Den vil også bruke loven til å kreve at avfallgebyret settes så høyt at det dekker alle kostnader ved avfallshåndteringen. Det vil gjøre gjenvinning mer lønnsomt.

RAGNHILD SVED

Miljøverndepartementet (MD) sender nå til høring et forslag om endring av Forurensningsloven som innebærer at kommunene kan pålegges å innføre kildesortering av avfall. Pålegg vil kunne bli gitt til samtlige eller utvalgte kommuner. Bestemmelser om hvilke avfallstyper som skal sorteres ut og hvor stor del av avfallet som kan gå til henholdsvis gjenvinning og deponering må eventuelt fastsettes i forskrifter senere.

Samtidig vil MD lovfeste at avfallsgebyret skal dekke de faktiske kostnadene ved avfallshåndteringen. Kommune- ne har anledning til dette allerede i dag, men praksis varierer. Noen beregner gebyrene med sikte på full inndekning, mens andre setter de så lavt at de ikke engang dekker de løpende utgiftene til driften.

Høyere gebyr

– Hensikten med å kreve full kostnadsdekning gjennom gebyrene, er å sette riktig pris på avfallshåndteringen. Det vil gjøre det mer lønnsomt å sortere og gjenvinne, sier Jostein Aanestad i Miljøverndepartementet.

– Vi oppfordrer også kommunene til å differensiere av-

fallsgebyret. Det bør koste mindre når man leverer mindre avfall, sier Aanestad.

Det legges også opp til at kommunene skal ha anledning til å ilegge gebyr for forsøpling. I mange kommuner er forsøpling staffbart i henhold til politivedtektene, men bestemmelsene er lite brukt. Et kommunalt forsøplingsgebyr vil gjøre det mer effektivt å håndheve forbudet mot forsøpling, mener MD.

Krav til næringslivet

Også næringslivet skal kunne pålegges å sortere og gjenvinne avfall, mener departementet. Men i forslaget til lovendring heter det at slike vedtak bør gjelde for samtlige aktører i en bransje, for å unngå konkurransevridning. Det heter også at frivillige ordninger bør vurderes først.

Forslaget sendes nå ut til høring med frist 18. mars. Alle de store organisasjonene innen arbeids- og næringslivet, alle departementene, fylkesmennene og miljøorganisasjonene får uttale seg. Tanken er at saken skal behandles i Stortinget i vårsesjonen.

Mangelfulle planer

De fleste kommuner har etter pålegg fra myndighetene utarbeidet planer for kildesorte-

ring. I juni i fjor hadde 300 kommuner utarbeidet slike planer, men de varierer sterkt i omfang. Mens noen kommuner har laget omfattende planer for sortering av husholdningsavfallet, har andre begrenset seg til batteriinnsamling i butikkene eller utsetting av noen få glassigloer. Dette viser at oppfordringen om å lage planer ikke har vært nok til å få satt iverk omfattende sortering av forbruksavfall i kommunene, mener MD. Departementet ønsker nå å få inn i loven at kommunene skal utarbeide avfallsplaner som gir oversikt over alt avfall i kommunene, med planer for sortering og gjenvinning.

Pilotprosjekter

For å vise at kildesortering lar seg gjennomføre i stor skala, er tre steder – Moss, Kristiansund og Groruddalen i Oslo – valgt ut til pilotprosjekter.

– Vi ønsker å bruke en del penger på utvikle kildesorteringssystemer i større omfang og hurtigere enn det ellers ville ha skjedd. Hvilke avfallstyper som skal sorteres ut er ikke avgjort, men vi tenker oss papir, glass, organisk avfall, spesialavfall og i noen av byene også plast, forteller Halvor Hageberg i Statens forurensningstilsyn.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grønnerløkka Telefon: 22 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: 22 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: 22 71 92 20
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Mens vi venter på kostnadseffektiviteten...

Begrepet kostnadseffektivitet ligger som en klam hånd over det meste av norsk miljøpolitikk for tiden. Det utredes og utredes, men tiltakene lar vente på seg.

«Kostnadseffektiv, sektorovergripende miljøpolitikk,» heter det så fint i Regjeringens dokumenter. Regjeringen har funnet lykkeinstrumentet og synes blind for eventuelle ulemper ved dette meget kompliserte og byråkrati-krevende systemet.

Få vil være uenige i at det er fornuftig å sette inn tiltak der man får mest miljø igjen for pengene. Men når kravet til kostnadseffektivitet gjør at mål og virkemidler legges på is, blir det mest interessant som et teoretisk prinsipp.

Tidligere var det politikken at hver sektor skulle ta ansvar for å redusere utslippene. Dette gjelder ikke lenger. For eksempel har vi sett at Samferdselsdepartementet har gitt opp å sette konkrete miljømål for sin sektor, med henvisning til at miljøpolitikken skal være kostnadseffektiv på tvers av sektorene.

Ser vi på utslippene av nitrogenoksider, som gir både helseplager og miljøskader, kommer 85 prosent av utslippene fra samferdsel. Det er derfor vanskelig å tenke seg at man unngår tiltak på denne sektoren, men henvisningene til krav om kostnadseffektivitet gjør det bekvemt å utsette alle tiltak. Og vente på nye utredninger.

Prinsippet om kostnadseffektivitet stiller dessuten store krav til regnemestrene bak utredningene. Vi har allerede sett en tendens til at de økonomiske gevinstene ved miljøforbedringer blir undervurdert – det være seg i form av bedre helse eller mer fornuftig ressursutnyttelse. Og hvordan prissetter man verdier som trivsel, stillhet, estetikk – livskvalitet?

Økonomenes modeller er også høyst usikre når næringslivets kostnader ved miljøtiltak skal beregnes. Det viste historien bak klimautredningens rapport. «Nøytrale» analyseredskaper blir lett et verktøy for spesielle maktinteresser.

Innen alle sektorer er det opplagte miljøproblemer, tiltak må gjennomføres, selv om de ikke skulle være blant de mest kostnadseffektive. Det er ingen trøst for astmaplagede storbybeboere at NO_x-utslippene reduseres andre steder enn der de bor – selv om det er billige.

Regjeringen pakker inn miljøpolitikken i tekniske begreper som er vanskelige å skjønne for folk flest. Det skapes avstand, og protester uteblir. Nå må det synliggjøres hva et begrep som «kostnadseffektiv miljøpolitikk» betyr for deg og meg.

Ragnhild Svend

Miljø-nei til boks

– Av miljø- og ressurs hensyn er det uheldig å fjerne dagens miljøavgifter på engangsemballasje for drikkevarer, skriver Stiftelsen Østfoldforskning skriver i en fersk rapporten.

JON KNUT BERG

I oktober i fjor sendte firmaet RESIRK en søknad til Miljøverndepartementet om å få starte med resirkulering av engangsemballasje for drikkevarer i Norge. En forutsetning for at planen kan realiseres er at dagens miljøavgifter på engangsemballasje blir fjernet.

Hemmelig

Statens forurensningstilsyn (SFT) har nettopp avgitt en uttalelse til Miljøverndepartementet om RESIRKs søknad. Uttalelsen er hemmeligstemplett. Men i to rapporter som er grunnlaget for SFTs uttalelse uttrykkes det sterk skepsis til RESIRKs søknad.

Rapportene er laget av Miljøplan og Stiftelsen Østfoldforskning (STØ) og ble utgitt i forrige måned.

Foretrekker gjenbruk

STØ mener at datagrunnlaget er for tynt til å komme med noen klar anbefaling vedrørende RESIRKs søknad. Men rent generelt mener STØ at gjenbruksemballasje er å foretrekke framfor engangsemballasje, av miljø- og ressurs hensyn. «Det synes (...) uheldig å endre det nåværende system,» skriver STØ.

Veritas Miljøplan har kommet fram til at innføring av engangsemballasje i stor skala fører til en liten økning i energiforbruk og liten nedgang i utslippene av CO₂ og NO_x. Miljøplan skriver imidlertid at miljøulempene vil øke betydelig hvis satsing på engangsemballasje fører til sentralisering av tapperiene, noe SFT tror er meget sannsynlig. Miljøplan har ikke vurdert andre utslipp

til luft, forurensning av vann, forurensning eller forbruk av andre ressurser enn energi.

Bruke skjønn

Overingeniør Geir Wigdel i SFT sier at tilsynet aksepterer dokumentasjonen i rapportene. Samtidig mener han at andre faktorer er vel så viktige å ta i betraktning som de som er dokumentert. Han nevner spesielt spørsmålene om sentralisering og forbruk.

– Erfaringene fra andre land viser at engangsemballasje for drikkevarer fører til sterk sentralisering av bryggeriene, sier Wigdel. Det skjer blant annet på grunn av at mange små bryggerier ikke har utstyr til å tappe på engangsemballasje.

Det viser seg også at forbruket av bokser er i frammarsj i land uten reguleringer.

Bokser i naturen

Wigdel sier videre at selv med en returprosent av bokser på 90, vil fem ganger så mye emballasje forsvinne som ved dagens flaskesystem. Naturvernforbundet mener at selv om Norge setter verdensrekord i resirkulering av aluminiumsbokser, vil det økte salget medføre at vi får en spredning av 75 millioner bokser i norsk natur.

På den annen side sier Wigdel at det positive med RESIRKs system for resirkulering er at det kan fange opp emballasje som det ikke er noen returordning for.

Det er nedsatt et samarbeidsutvalg mellom blant andre Naturvernforbundet, SFT og representanter fra bryggeriene for å vurdere RESIRKs søknad. Utvalget blir neppe ferdig med sitt arbeid før sommeren.

NO_x-mål gir mindre sjøtransport

Krav til NO_x-utslipp i innenriks sjøfart vil redusere godstransporten til sjøs med 12 til 15 prosent. Godstransporten med jernbane vil derimot øke med seks til åtte prosent og lastebiltransporten med fem, heter det i en ny rapport.

JON KNUT BERG

Norge har som mål å redusere de helse- og miljøskadelige NO_x-utslippene med 30 prosent innen 1998. Innenriks sjøfart står for omtrent 35 prosent av Norges samlede NO_x-utslipp.

På oppdrag fra Statens forurensningstilsyn (SFT) har Transportøkonomisk Institutt (TØI) laget en rapport om konsekvensene av å innføre forskrifter for NO_x-reduksjoner innen sjøfarten. Den viser at det kan bli store utslag i konkurranseforholdet mellom sjø, vei og jernbane.

I eventuelle forskrifter vil det komme krav om tekniske ombygninger i fartøyene for å få ned NO_x-utslippene. Slike ombygninger vil det ikke være mulige å foreta på skip som er

eldre enn 10–20 år. Med nye NO_x-forskrifter må disse skipene enten kondemneres, selges til utlandet eller utflages. I tillegg vil fraktpriene øke for resten av flåten som følge av de nye miljøinvesteringene. Samlet sett betyr dette at sjøtransportens andel av godstrafikken blir redusert, ifølge TØI.

Slipper fri?

Tidligere har Sjøfartsdirektoratet lovet at det skulle komme forskrifter for NO_x-utslipp fra skip 1. januar i år. Nå skal disse forskriftene eventuelt inn i handlingsplanen mot NO_x-utslipp som kommer i løpet av året, ifølge rådgiver Eli Aasen i Miljøverndepartementet.

Dermed er NO_x-utslipp fra skipsfarten havnet i et av de interdepartementale utvalgene som vurderer kostnadseffektivt miljøvern, det vil si at tiltakene

skal settes inn der det oppnås størst gevinst med lavest kostnad.

Og da er det ikke hundre prosent sikkert at kommer noen forskrifter mot NO_x-utslipp fra skipsfarten i det hele tatt. Men det er sannsynlig at denne sektoren blir berørt av NO_x-planen, siden den står for en så stor del av utslippene.

Tregt i IMO

Norge arbeider også innenfor Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) for å få andre land til å innføre NO_x-krav. Målet er å forhindre at norsk skipsfart skal tape i konkurransen som følge av eventuelle krav. Men dette arbeidet går tregt, og ingen resultater er oppnådd så langt, sier avdelingsingeniør Bjørn Nordby i SFT til N&M Bulletin.

– Utfasingen av PVC må fortsette

Naturvernforbundet er dypt uenig i at det er unødvendig å pålegge utfasing av PVC i engangsemballasje, slik Samarbeidsrådet for Emballasje og Miljø (SEM) konkluderer i en ny rapport.

RAGNHILD SVED

SEM har på oppdrag fra Miljøverndepartementet kartlagt bruken av og mulighetene for utfasing av PVC i engangsemballasje. I sin rapport viser SEM til at bruken av PVC i engangsemballasje i år vil være redusert med 70 prosent siden 1989. Gruppen konkluderer med at det ut fra en miljøvurdering ikke er grunn til å pålegge en videre utfasing av PVC til denne bruk.

Naturvernforbundet har vært med i SEMs arbeidsgruppe, men har reservert seg mot denne anbefalingen.

– Miljøvurderingene i rapporten er etter vår oppfatning svært mangelfulle, basert på usikre og mangelfulle data, og uegnet som grunnlag for en be-

slutning om PVC eller andre materialer skal brukes i engangsemballasje, sier konsulent Fredrik Theisen.

– Vi frykter nå at vår deltakelse i SEMs arbeidsgruppe kan bli brukt politisk av plastindustrien, og spesielt Norsk Hydro, fordi det ikke har kommet klart nok fram i presentasjonen av rapporten at vi har reservert oss mot konklusjonene. Det er svært uheldig hvis det fester seg et inntrykk av at Naturvernforbundet går god for denne rapporten, sier Theisen.

– I ettertid ser vi at det ville vært klokke å trekke seg fra arbeidsgruppen enn å reservere seg mot konklusjonene, sier han.

Ikke gjennomslag

Theisen forteller at Naturvernforbundet så langt mulig har prøvd å gjøre miljødelen i rap-

porten bedre, uten å få gjennomslag i gruppen, som stort sett består av representanter for plastindustrien og Norsk Hydro. For å gi myndighetene et bedre faglig grunnlag for avgjørelser om PVC-utfasing, har Naturvernforbundet laget en egen rapport om PVC, klororganiske forbindelser og miljørisiko.

Theisen peker på at gruppens miljøvurdering ikke har gått til kjernen av problemet med PVC, nemlig spredningen av klororganiske miljøgifter under produksjon, bruk og destruksjon. Miljøskadelige tilsetningsstoffer, som finnes i store mengder i PVC-produkter, er dessuten helt utelatt fra livsløpsanalysene. Viktige data om dioksindannelse under produksjon av VCM, et mellomprodukt i for PVC, er heller ikke med i rapporten.

Senker ambisjonene

«På mellomlang og kort sikt» må miljøpolitikken underordnes blant annet næringslivet konkurranseevne, heter det i Regjeringens nye Langtidsprogram. De største miljøproblemene kan først løses etter år 2000.

JON KNUT BERG

Regjeringens nye langtidsprogram for perioden 1994 til 1997 ble lagt fram forrige fredag.

Regjeringen mener at miljømålene kan føre til så store omstillingsproblemer for deler av næringslivet at ambisjonene må senkes. Det heter blant annet at «På kort og mellomlang sikt kan det imidlertid lett oppstå betydelige omstillingsproblemer (i næringslivet). Tempoet i miljøpolitikken må tilpasses hensynet til blant annet verdiskapingen og sysselsettingen.» Og: «Det er videre viktig at Norge (i miljøpolitikken) ikke kommer i utakt med andre land på en måte som slår urimelig ut for norske bedrifter og arbeidsplasser.»

Miljømål må vike

Dessuten slås det nå endelig fast at våre nasjonale mål om for eksempel CO₂-utslipp og NO_x-utslipp må vike hvis hensynet til sysselsetting krever det: «De nasjonale målene for utslippsreduksjoner vil bli vurdert (blant annet) ut fra hensynet til behovet for økt sysselsetting i 1990-årene, og hensynet til norsk næringslivs konkurranseevne.»

Først på lang sikt vil konflikten mellom miljø og sysselsetting være opphevet, mener Regjeringen. Først da kan miljøpolitikken få skikkelig fart.

Veiplan uten miljøkostnader

Miljøkostnader vil ikke bli en del av den kommende veiplanen for perioden 1994 til 1997. Regjeringen skriver i sitt nye Langtidsprogram for samme periode at den vil legge stor vekt på samfunnsøkonomisk lønnsomhet i valg av samferdselsprosjekter, men miljøsidene blir altså ikke med i disse beregningene.

JON KNUT BERG

I 1991 satte Vegdirektoratet i gang en utredning om hvordan miljøkostnader av planlagte veiprosjekter kan tallfestes. Det ble innrømmet at de eksisterende nytte- og kostandsanalysene var for mangelfulle i forhold til miljøkostnadene. Avdelingsingeniør Siri Hustad i Veidirektoratet sier til N&M Bulletin at hun håper at arbeidet kan være ferdig i løpet av året, men ennå vil det altså gå minst fem år før dette arbeidet kan omsettes i praksis.

Dermed vil Vegdirektoratet være for sent ute til at miljø-

Sveinung Oftedal i Naturvernforbundet.

Han medgir at det er vanskelig å tallfeste miljøkostnader, men han mener at det likevel er viktig å få kostnadene inn i planene, fordi politikerne ofte tar mer hensyn til tall enn rene beskrivelser.

Ti i tusen pr. person

I dag er støy den eneste miljøkostnaden som tas med i vurderingen av veiprosjekter. Det kalkuleres med ti tusen kroner pr. person som vil bli plaget av støy fra den planlagte veien.

Veidirektoratet arbeider nå med å forbedre kostnadsvurderingen av støy, og med å tallfeste kostnadene som følge av luftforurensning. Det siste skal gjøres ved hjelp av betalingsvil-

ighetsundersøkelser, det vil si at folk i det akkutte området blir spurt om hvor mye de er villige til å betale for å slippe luftforurensning som følger av den planlagte veien. Det er Transportøkonomisk Institutt (TØI) som arbeider med å lage disse undersøkelsene for Vegdirektoratet.

Men det er ikke sikkert at miljøkostnadene noengang kommer med i vurderingen av nye veiprosjekter. Det avhenger av om utredningsgruppen kommer fram til tilfredsstillende analyseredskaper, sier Siri Hustad.

Andre miljøkonsekvenser, som forringelse av kulturminner, estetikk og arkitektur, vil ikke bli prissatt, fordi det blir for vanskelig, mener Hustad. Hun sier imidlertid at slike konsekvenser skal gjøres tydeligere i veiplanene i framtiden.

Overser egen miljøetat

Fylkesmann Mona Røkke i Vestfold velger å overse sin egen miljøvernnavdeling i saken om ny E18 gjennom Vestfold. Miljøargumentene må vike for økonomi i Røkkes valg av trasé.

JON KNUT BERG

Miljøvernnavdelingen anbefaler den såkalte NSB-linjen som den nye E18-traseen, veisjefen anbefaler en fire felts kombinasjonslinje, mens Røkke går inn for en to felts kombinasjonslinje. Det er plasseringen som skiller Røkkes og miljøvernnavdelingens forslag. Røkke forsvarer kombinasjonslinjen utfra næringslivets behov, mens miljøvernnavdelingen forsvarer NSB-linjen utfra miljøargumenter.

Et av Røkkes viktigste argumenter for å velge kombinasjonslinjen er at NSB-linjen vil føre til forsinkelser på fem år. Dette bestrider miljøvernnavdelingen, som skriver at det nå foreligger nytt materiale som tilsier en kort utredningsperiode.

Ny E18 gjennom Vestfold er det største enkeltprosjektet innen veisektoren her i landet. Kombinasjonsalternativet er beregnet til å koste to milliarder kroner.

Miljøvernnavdelingen i Vestfold mener at en ny E18 vil få store negative miljøkonsekvenser, uansett hvilken trasé som velges. Avdelingen mener likevel at det er dokumentert at konsekvensene er betydelig mindre for NSB-linjen enn kombinasjonslinjen. NSB-linjen er minst i konflikt med blant annet naturvern og friluftsliv.

I miljøvernnavdelingens innstilling heter det at NSB-linjen kommer best ut i forhold til vern av særlig verdifulle naturrområder. Dessuten er det i områder som blir berørt av kombinasjonslinjen et svært rikt dyreliv med elg, rådyr og flere rovfugler, blant annet den sjeldne lerkfalken. Kombinasjonslinjen medfører også størst konflikt i forhold til friluftstinteresser, og den bryter flere helhetlige kulturlandskap, mener miljøvernnavdelingen. Endelig heter det at kombinasjonslinjen medfører mer støy enn NSB-linjen.

På den annen side kommer

NSB-linjen dårligst ut med hensyn til verneverdig vegetasjon.

Utålmodig i sin innstilling er fylkesmann Mona Røkke utålmodig etter å komme i gang med E18 gjennom Vestfold. Hun mener at valg av NSB-linjen vil føre til «betydelig resig nasjon og skuffelse» i arbeids- og næringslivet i fylket. Røkke argumenterer også med miljøhensyn. Hun mener blant annet at NSB-linjen vil føre til økt belastning på kyststrekningen nord for Holmestrand. Men Leif Weltzien i Naturvernforbundet i Vestfold mener at Røkke her er «helt på jordet» – bokstavelig talt. NSB-linjen forutsetter nemlig at jernbanen skal gå i tunnell under dette området. Weltzien opplyser at også fylkeslandbruksstyret nå støtter NSB-linjen.

Naturvernforbundet i Vestfold er imidlertid fornøyd med at Mona Røkke nå går inn for to-felts motorvei, i stedet for fire-felts, slik blant andre veisjefen anbefaler.

Bedre informasjon om stråling

I en strategisk plan satser Statens strålevern på en langt mer åpen informasjonspolitikk enn tidligere praksis. Strålevernet vil også satse på å redusere bruken av røntgen og bygge opp en medisinsk beredskap mot strålingsulykker.

ANDERS GJESVIK

Fra nyttår ble Statens atomtilsyn og Statens institutt for strålehygiene slått sammen til Statens strålevern. Den nye enheten skal også erstatte Aksjonsutvalget for atomulykker i fredstid. Atomtilsynets er foreløpig en avdeling i Statens strålevern (SSV), men den formelle plassering er ikke avgjort.

Ikke bagatell

SSV har laget en strategisk plan for 1993–96. Av denne går det fram at man forlater den restriktive informasjonspolitikken som har vært praktisert i norsk strålingproblematikk. I april i fjor førte en lekkasje ved Kjeller-reaktoren til utslipp av radioaktivt materiale. Lekkasjen ble ikke offentlig kjent før i år.

Strålingsfaren ved utslippet var en bagatell, men en slik teknisk hendelse ved at atomanlegg kan ikke kalles en bagatell. Statens strålevern vil legge seg på en langt mer åpen og offensiv informasjonspolitikk, enn det som ble en realitet i denne saken, sier direktør Harbitz i SSV.

Den tidligere restriktive informasjonspolitikken har myndighetene ofte begrunnet med at «unødvendig» informasjon kan skape unødig angst i befolkningen. SSVs strategiske plan varsler at dette prinsippet skal speilvendes: «For at det enkelte individ skal kunne holde seg rasjonelt når det gjelder spørsmål om strålevern og atomsikkerhet, har kunnskap av avgjørende betydning. Dette gjelder også i høy grad de psykologiske sider forbundet med stråling og strålerisiko. Det er ikke nok at det kommer informasjon bare hver gang en «krise» oppstår, men en må også tilstrebe et generelt hevet kunnskapsnivå innen fagfeltet. Samarbeid med media er her av vital betydning».

Mindre røntgen

Planen legger opp til et bredt samarbeid med norske og utenlandske institusjoner. Deltaelsen i IAEA (Det internasjonale atomenergibyrået) opprettholdes. IAEA har en selvmotsigende dobbeltrolle, det skal både kontrollere og fremme bruken av atomkraft.

Det er en vanskelig dobbeltrolle både for IAEA og mange medlemsland. Det had-

de vært ryddigere å skilt de to funksjonene, men vi er avhengig av å bruke de internasjonale organisasjonene som finnes, sier Harbitz.

Den strategiske planen legger opp til en reduksjon av røntgenbruken i Norge. Overdreven røntgenbruk fører til unødige helserisiko.

Det er særlig i diagnostisering av røntgenbruken overdrives i Norge. Røntgen brukes for ofte og i for store doser. Vi vil kartlegge røntgenbruken på forskjellige steder, og si fra til de som ligger unødig høyt, sier Harbitz.

Innen 1996 skal SSV bygge opp en medisinsk beredskap mot atomulykker. En atomubåt i brann langs norskekysten, kan føre til at de fleste steder kan rammes.

Dagens beredskap er ikke god nok. Hele helse-Norge skal kunne vurdere akutte stråleskader. Vi vet aldri hvor en ulykke kan ramme. Vi vil også bedre den sentrale ekspertisen i Oslo, sier Harbitz.

I dag har SSV en avtale om atomberedskap med Rikshospitalet og Radiumhospitalet. I framtida vil trolig kompetansen utvikles og legges til et av dem.

Argusøyne på Gardermoen

Naturvernforbundet i Oslo og Akerhus, Hedmark og Oppland vil følge flyplassutbyggingen på Gardermoen med argusøyne. Naturvernforbundet vil også påvirke politikerne til å gå inn for en mer moderat flyplassutbygging enn det Stortinget vedtok i fjor.

JON KNUT BERG

Naturvernforbundets Hovedflyplassprosjekt er allerede satt i gang, og gjennom dette prosjektet skal spesielt utbyggingen av selve flyplassen og den nye jernbanen overvåkes. Men det blir en vanskelig jobb, sier Eystein Huseby, som foreløpig er leder for prosjektet.

Utbyggingen foregår i ekspressfart, og det er svært vanskelig å følge med i alle planene og prosjektene. Folkelig deltakelse blir en illusjon med dette tempoet, sier Huseby, men lover at Naturvernforbundet skal klare å henge med.

Huseby sier at et mål også er å få til en redusert utbygging i forhold til Stortingsvedtakene fra i fjor.

Utbredelsen av skader fra sur nedbør og klimaendringene vil føre til at stadig flere politikere vil si nei til en så stor utbygging av Gardermoen som det nå er lagt opp til, tror Huseby. Han viser også til at den nye flyplassen forutsetter en så stor økning av privatforbruket her til lands at det vil komme i konflikt med andre mål, slik som global utjevning.

Takk for støtten!

 TRONDHEIM INGENIØRHØGSKOLE
Søknadsfrist: 15. april

Nærmere informasjon og søknadsskjema fåes ved henvendelse til høyskolen i E.C. Dahls gt. 2, 7013 Trondheim eller tlf. (07) 89 62 10

NORCEM FOU
Sement–Betong
Miljø–Energi
Vi har kompetansen

ODAL MEIERI
FELLESMEIERIET
2100 SKARNES

A.S. VESTSINK

Dahlgren & Thoresen A/S

Asplan Østlandet a.s.
Leif Tronsdals Plass 6
Postboks 25
1301 SANDVIKA
Telefon 02 54 33 50
Telefax 02 51 80 28

 GRC Sats & Trykk as

Schweigaards gt. 34
Postboks 3750 Gamlebyen
0135 Oslo 1
Tlf. 02/17 34 24
Fax 02/17 25 19

EF-tilpasser forurensningen

Regjeringen vil trolig tillate en lokal luftforurensning som er tre ganger høyere enn helsegrensen. I arbeidet med en ny forskrift legges det opp til at Norge skal følge EFs anbefaling for tillatt forurensningsnivå.

ANDERS GJESVIK

Regjeringen skal innføre «Miljøkvalitetsnormer for lokal luftforurensning og støy». Denne forskriften forbyr at det noe sted i Norge oppstår forurensning eller støy over et gitt nivå. Forskriften blir laget både for å tilfredsstille EFs krav til maksimalverdier, og for å føre samferdsel inn under Forurensningsloven. EØS-avtalen forplikter Norge til å senke forurensningsnivået for både både nitrogendioksid og støv, og det var forutsatt at forskriften skulle gjelde fra i år. Flere sterkt belastede områder i Norge overskrider EFs minimumskrav for disse stoffene.

Urealistisk

En tverretattlig arbeidsgruppe skal vurdere tre ulike ambisjonsnivåer. Nivåene oppgir maksimale konsentrasjoner av

nitrogendioksid (NO₂), støv (PM₁₀) og svoveldioksid (SO₂), og maksimalt gjennomsnittlig støynivå. Nivå 1 tilsvarer EFs minimumskrav, nivå 2 er EFs anbefalte verdier, og nivå 3 er det mest radikale. Tidligere opererte man med et mer radikalt nivå 4.

– Vi kuttet ut nivå 4, fordi vi anså det som urealistisk at det ville vedtas av Regjeringen. På dette nivået ville kravene ført til omfattende restriksjoner på trafikken i byer som Oslo og Bergen, sier overingeniør Halvor Jutulstad i SFT.

Over helsegrensa

Arbeidsgruppen skal vurdere hva de ulike nivåene vil koste, og hvor mange mennesker som får bedre miljø. Vurderingen skjer ut i fra kostnadseffektivitet, men tar ikke hensyn til grenseverdiene for miljø og helse som SFT la fram i en rapport i fjor høst. Disse grense-

verdiene anslø når forurensningen skadet mennesker og vegetasjon.

Parallelt med arbeidsgruppen som utreder nivåene finnes en arbeidsgruppe som utreder hvordan forskriften skal administreres. Denne gruppa har fått beskjed om å arbeide ut i fra nivå 2, EFs anbefalte verdier. Det er derfor trolig dette nivået Regjeringen vil legge seg på. På dette nivået er maksimalverdien for NO₂ satt tre ganger høyere enn helsegrensen, for støv nesten tre ganger høyere, og for svoveldioksid nesten dobbelt så høyt. SFT gir følgende foreløpige grovanslag for hvor mange nordmenn som rammes av konsentrasjoner over disse nivåene: NO₂: 10 000 personer, støv: 4–5000 og SO₂: 2000.

Maksimalt støynivå er her satt til 40 dBA målt inne med lukkede vinduer og ventiler. Hvis man forutsetter at folk skal få lov til å ha en ventil åpen, stiger tallet dramatisk.

Forurensersens ansvar

Arbeidsgruppen som skal utarbeide en administrativ ordning for forskriften skal vurdere hvem som skal ha ansvaret for å kartlegge områder med over-

skridelser av forurensningsgrensene. Det skal også avgjøres på hvilke områder tiltak kreves, og hvem som skal være ansvarlig for tiltakene.

– En mulighet er at den forurensningskilden som er klart dominerende som må ta ansvaret for kartlegging og å gjennomføre tiltakene. Hvis vi velger nivå 2 vil overskridelsene for både nitrogendioksid og støv i all hovedsak komme fra veitrafikken, og da må ansvaret legges på samferdselsmyndighetene, sier seksjonssjef Erling Agder i SFT, som leder denne arbeidsgruppen.

Vanskelig

Både stat, fylker og kommuner er eiere av forskjellige veier. En mulighet er at disse får ansvar for hver sine veier. – Men i et gitt område kan en kombinasjon av veier gjøre at forurensningen overskrides. Da blir det vanskelig å fordele ansvaret. En mulig løsning er å legge ansvaret overordnet til Vegdirektoratet, men også dette kan ha sine svakheter. Foreløpig er ikke mulige tiltak utredet. Det kan være aktuelt å bruke økonomiske tiltak, som for eksempel bompenger, sier Agder.

AKERSHUS

FYLKESKOMMUNE

Folkevalgte tar ansvar for miljøet

– frifylkeforsøket for miljøvernforvaltning i Akershus fortsetter i 1993

MILJØSTATUS NORGE 1992
– et PC-basert informasjonssystem –

Tast din vei gjennom Norges miljølandskap og lær om:

Klimaet
Ozonlaget
Miljøforurensning
Overgjødsling
Sur nedbør
Landskapsendringer
Endring i biologisk mangfold

Miljøstatus Norge '92 er et samarbeidsprosjekt mellom: Direktoratet for naturforvaltning, Statens forurensningstilsyn, Helsedirektoratet, Statistisk sentralbyrå, Statens Kartverk og GRID-Arendal

Prisen for Miljøstatus Norge '92 er kr. 200,-.
Norsk eller engelsk versjon kan bestilles fra:

GRID

GLOBAL RESOURCE INFORMATION DATABASE

GRID - ARENDAL

Longum Park Teknologisenter
Postboks 1602 Myrene
N - 4801 Arendal

Telephone: +47-41-35650
Telefax: +47-41-35050
E-mail: grid@grida.no

– Norge blant de verste

Amsterdam: – Norge blir av internasjonal miljøbevegelse sett på som et av de verste landene i de internasjonale klimaforhandlingene, sier Kalle Hesstvedt i Greenpeace International.

GUNNAR BOLSTAD

– Blant annet forsøkte Norge nylig å underminere arbeidet til FNs klimapanel, IPCC, ved å foreslå å opprette en eget rådgivningsgruppe for klimaforskningsspørsmål på utsiden av IPCC, sier Hesstvedt.

Forslaget ble lagt fram av Australia, Japan og Norge i fellesskap, hevder Hesstvedt.

Hesstvedt kommer fra den norske Greenpeace-avdelingen, og han har tidligere jobbet i oljebransjen. Siden november i fjor har han ledet klimaarbeidet for Greenpeace International i Amsterdam.

– Interessant

– Det er interessant å følge det internasjonale miljøarbeidet på nært hold, ikke minst i forhold til klima – der det faktisk skjer veldig mye internasjonalt. Da blir Norge et veldig lite land, sier Kalle Hesstvedt.

– Norge bør raskest mulig ratifisere klimakonvensjonen.

Per dato er det femten land med ulik bakgrunn som har ratifisert konvensjonen, og Norge bør gjøre jobben sin så fort som mulig. Konvensjonen vil ikke tre i kraft før det femtende landet har ratifisert den, så derfor er det viktig at Norge følger opp. Når et land ratifiserer, er det et viktig signal til andre land.

Samarbeid

–Når det gjelder klima, vil vi ikke komme noen vei uten internasjonalt samarbeid. Spørsmålet er jo hvordan et slikt samarbeid skal forløpe. Norges forslag om felles gjennomføring av tiltak og clearing house blir i klimapolitiske kretser i utlandet regnet som et forsøk på å unndra seg forpliktelser. Derfor må Norge vise en større vilje til å påta seg konkrete tiltak.

– Et internasjonalt samarbeid vil ikke si at alle skal sitte og vente til de andre begynner å gjøre noe. Alle må begynne og så må samarbeidet bygge på

det. Vitenskaplige baserte rollespill viser at deltakerne blir sittende på gjerdet til det er for sent, til tross for at de i økende grad må forholde seg til naturkatastrofer. Sett utenfra er det åpenbart at dette kan lede til apokalypse, sier Hesstvedt.

Forsikring

Mellom 1965 og 1987 var det ti klimarelaterte katastrofer som kostet mer enn en milliard dollar. Mellom 1987 og 1992 var det ti tilsvarende katastrofer, på mindre enn en firedel av tiden, ifølge en fersk Greenpeace-rapport.

– Det er åpenbart at forsikringsbransjen taper penger på denne utviklingen, noe bransjen selv er opptatt av. Derfor har store reassurandører allerede tatt sine forholdsregler. Et stort forsikringssyndikat har allerede trukket seg ut av enkelte forpliktelser i et område i Florida. Dette rakk de å gjøre før orkanen Andrew rammet området, og det sparte de store penger på, sier Hesstvedt.

Miljøliste for borekjemikalier

Statoil, Hydro og Saga har laget en liste over 72 borekjemikalier som er karakterisert som lite miljøskadelige. Statens forurensningstilsyn (SFT) godtar at disse kjemikalierne slippes ut.

Det er tilsammen fire hundre tilgjengelige borekjemikalier på markedet. De kjemikalierne som ikke er på miljølisten må vurderes av SFT fra gang til gang før eventuelt utslipp tillates. Nyhetsbrevet Ukestatus skriver at miljølisten vil bli mye lenger når andre kjemikaliegrupper, slik som sementkjemikalier, blir vurdert.

Naturvernforbundet har i lang tid fokusert på kjemikaliebruken i Nordsjøen, og fagsjef Tore Killingland sier han er meget fornøyd med at oljeselskapene selv nå har utarbeidet en miljøliste. Han understreker imidlertid at Naturvernforbundet fortsatt vil følge nøye med i den meget omfattende kjemikaliebruken i Nordsjøen.

PETERSON

RANHEIM

Postal address:
N-7053 Ranheim,
Norway

Klorfri masse

Svenske Södra Cell, som selger klorfri masse til papirindustrien, merker en kraft økning i etterspørselen, spesielt fra tyske, franske og engelske papirfabrikker. Produksjonen forventes å øke med 50 prosent fra 1992 til 1993.

(MiljøRapporten)

Miljømarked

Markedet for miljøbeskyttelse og avfallsbehandling i Europa vil vokse med 8,5 prosent i året. I 1995 ventes markedet å representere en omsetning på 450 milliarder kroner, ifølge engelske markedsanalytikere.

(Handelsblatt)

Oversikt

Regjeringen vil om kort tid bringe en samlet oversikt over forurensnings- og støyproblemene knyttet til transportsektoren. En ny oversikt vil komme hvert år.

Usikker situasjon i Brasil

Situasjonen i Brasil er høyst uklar etter at Itamar Franco ble innsatt som landets nye president. Den nye administrasjonen har tonet ned miljøengasjementet. Presset mot regnskogen kan bli større, sier Lars Løvold, daglig leder i Regnskogsfondet i Norge.

OLE P. PEDERSEN

Regnskogsfondet starter en rekke nye prosjekter i Brasil i år, med en prosjektramme på tilsammen over to millioner kroner.

Det internasjonale regnskogsfondet har foreløpig ikke hatt kontakt med den nye presidenten. Et positivt signal er likevel at lederen for det brasilianske indianerdepartementet, FUNAI, har blitt sittende. – Men FUNAIs makt er begrenset, og det er underlagt Justisdepartementet, sier Løvold.

Regnskogsfondet i Norge var i fjor med på å finansiere avmerkingen av det enorme Menkragnoti-reservatet i Amazonas. Det er første gang private organisasjoner har gjort det-

te. I 1993 starter fondet fem nye prosjekter.

– Alle de nye prosjektene er i tråd med Regnskogsfondets filosofi – å arbeide sammen med de som bor i regnskogen. Vi skal ha et pilotprosjekt for å forsvare indianerreservater. Prosjektet skal bruke moderne satellitteknologi kombinert med aktiv bruk av eiendomsregistre for å beskytte mot inntrengere. Det økonomiske presset mot regionen er stort, selv om indianerne har lovlig opprettede reservater. Dessuten starter vi fire utdanningsprosjekter i kjølvanen av Operasjon Dagsverk, som Regnskogsfondet var med på å arrangere i fjor, sier Løvold.

Pionerprosjekt

Stor interesse knytter det seg også til et pionerprosjekt i delstaten Acre, om tropisk jord-

og skogbruk, som gjennomføres i samarbeid med gummitappere og bønder.

– Poenget med prosjektet er å utvikle effektive måter å dyrke på i tropiske strøk, metoder som tar vare på jorda og krever små arealer. De første resultatene har vært meget gode. Med systematisk bruk av naturlige metoder er avlingene mer enn doblet, plantene vokser raske og prosjektet gir flere avlinger hvert år, sier Løvold.

Regnskogsfondet samarbeider med både NORAD og Miljøverndepartementet, men en god del av prosjektpengene kommer fra Regnskogsfondets innsamlingskonto. I løpet av våren vil fondet ha en ny kampanje for å samle inn flere penger. Fondet er også med på å arrangere skolekonkurransen «Norges grønneste klasse», som i år har regnskog som tema.

GUNNAR BOLSTAD

INN I DRIVHUSET

Hva er galt med norsk miljøpolitikk?

I 1989 gjorde Stortinget et vedtak som i flere år forfulgte flertallet av de folkevalgte som en mare – de vedtok å stabilisere de norske utslippene av den farlige klimagassen karbondioksid – CO₂.

Til tross for gode miljøpolitiske tilløp, ble det etterhvert åpenbart at flertallet av norske politikere slet med å finne ut hvordan de kunne svekke sitt eget vedtak uten at noen la merke til det.

I boken «Inn i drivhuset» settes søkelyset på spillet rundt den norske CO₂-målsetningen, både det som har foregått i all offentlighet og det som har funnet sted i kulissene.

«Inn i drivhuset» gis ut på Cappelen's Forlag i samarbeid med Naturvernforbundet. Boken lanseres i slutten av februar, men kan allerede nå bestilles direkte fra Naturvernforbundet.

Pris kr 198,-

JA takk, jeg bestiller

..... eks. Bolstad: Inn i drivhuset á kr 198,- fritt tilsendt.

Navn:

Adresse:

Postnr.: Sted:

Kan sendes
ufrankert
i Norge
Naturvern-
forbundet
betaler
porto.

Svarsending
Avtale nr. 109 000/5Pb

 **NATURVERN
FORBUNDET**

Grünerløkka postkontor
0505 Oslo